

Foto: Green Light House

DANMARK MOD 2020

INVESTERINGER OG NYE ERHVERVSMØNSTRE I DANMARK

FEBRUAR 2015

-AXCELFUTURE
DANMARK SOM FREMTIDENS INVESTERING

Axcelfutures bestyrelse: Fra højre Christian Frigast Managing partner, Axcel (Formand), Per Christensen Partner, Axcel, Eivind Kolding Administrerende Direktør, Novo AIS, Peter Schütze, Tidligere bankdirektør, bestyrelsesformand, DSB og CBS, Lars Munch, Bestyrelsesformand, JP/Politikens Hus og Caroline Vagner Rosenstand Associate Director, Axcel (ikke med på foto)

Axcelfuture har nu arbejdet siden 2012. Vi startede med at se på udfordringerne ved, at så mange industrijobs forsvandt ud af Danmark, og på hvad der skulle til for, at det igen kunne blive attraktivt at investere i Danmark og dermed skabe flere arbejdspladser. Efterfølgende har det vist sig, at vi har fået genoprettet en del af det tabte og derfor har fået stoppet den værste del af udflytningen. Den pågår fortsat, men i et lavere tempo.

Vi har imidlertid fortsat ikke fået løst den udfordring, som Axcelfuture tog op i 2014, som er, at mange mindre og mellemstore virksomheder ikke er tilstrækkeligt polstret. Vejen til mere egenkapital går naturligvis gennem højere indtjening, så virksomhederne kan blive konsolideret, men kan vi hjælpe virksomhederne med at komme i gang, så opgaven bliver lidt lettere? Det tror vi på kan ske gennem en omlægning af erhvervsskattesystemet og ved, at vi eksempelvis gennem vores pensionsformue gør en lidt større indsats for at investere i mindre noterede aktier.

Axcelfuture er blevet kritiseret for at se for enøjet på investeringskrisen. Man skal ikke investere for investeringernes egen skyld, og hvad hvis det viser sig, at vi sagtens kan skabe velstand, blot ved at skabe flere jobs i service-sektoren? Det spørgsmål bliver ikke mindre interessant af, at regeringen som mål har at skabe 150.000 nye jobs i økonomien frem mod 2020. Jobs, som er nødvendige på

grund af demografiske forskydninger; hvis vi skal bevare vores velstand og velfærd.

Men hvis vi skal skabe 150.000 nye jobs, hvor skal det så være henne i økonomien? Vi håber, det bliver i brancher, hvor vi ved, der er mulighed for at skabe en høj værditilvækst, for kun derved kan vi skabe et rigere samfund.

I denne analyse ser vi nærmere på hvordan vi tror udviklingen vil blive indenfor maskinindustri, pharma, fødevarer; finans, IT, landbrug osv. Hvor mange arbejdspladser vil disse brancher bidrage med hver især; og hvordan vil de udvikle sig mht værditilvækst? Det er interessante spørgsmål, som kan bidrage til at gøre os klogere på om det overhovedet er realistisk at skabe 150.000 nye jobs.

Vi kunne ikke have gennemført analysen uden at inddrage ekspertise fra de enkelte brancher for at forstå, hvad der

skal til for at skabe vækst. I forbindelse med udarbejdelse af denne analyse vil vi derfor gerne takke nedenstående personer for deres bidrag og konstruktive kommentarer:

Bestyrelsesformand **Ole Andersen**, Danske Bank mfl. Bestyrelsesformand **Jørgen Bardenfleth**, Symbion mfl. CFO **Jesper Brandgaard**, Novo Nordisk. CEO **Niels B. Christiansen**, Danfoss. CEO **Niels Jacobsen**, William Demant. CEO **Kjeld Johannesen**, Danish Crown. CEO **Lars Rasmussen**, Coloplast. CEO **Jørgen Tang-Jensen**, Velux. CEO **Peder Tuborgh**, Arla

God læselyst.

HVOR ER DANSK ERHVERVSLIV PÅ VEJ HEN?

I 1980 var der over 500.000 industriarbejdspladser i Danmark. I 2020 er der risiko for, at tallet vil være faldet til ca. 200.000. Behøver vi at være urolige for den udvikling, eller kan vi regne med, at de tabte industriarbejdspladser bliver erstattet af gode servicejobs?

Svaret er et både og. Det viser sig rent faktisk, at der er opstået masser af nye servicejobs, men problemet er bare, at det langt fra er alle servicejobs, der bidrager til at vi rent faktisk får et rigere samfund. Fremstillingssektoren er ekstremt produktiv, sikrer en masse eksport og skaber en hel række følgejobs i andre brancher. Derfor er et Danmark uden fremstillingsvirksomhed et fattigere Danmark. Når vi alligevel ikke skal være helt så bekymret over udviklingen, er det fordi vi kan se, at begrebet service er et samlebegreb, som både består af

ekstremt højproduktive erhverv – og ekstremt lavproduktive erhverv. I bunden af pyramiden finder vi landbrug og turisme. Lønningerne er lave i disse erhverv, fordi der ikke bliver skabt særlig meget merværdi. I toppen finder vi mindre brancher som finans og tele, skarpt forfulgt af den noget større fremstillingsbranche. De fleste jobs vil dog sandsynligvis blive skabt indenfor vidensservice, som er en af de brancher, der har oplevet den højeste vækst i de senere år.

Udfordringen er naturligvis den lave vækst, som der har været i Danmark ovenpå finanskrisen. Den giver sig udslag i meget lave investeringer, og dermed kan vi på længere sigt havne i en lavvækstfælde. Omvendt ligger Danmark fortsat pænt til på de fleste økonomiske nøgletal, og det giver os handlefrihed til at træffe de rigtige beslutninger nu.

HVORDAN SIKRER VI, AT DER GENSKABES ET TILSTRÆKKELIGT ANTAL NYE ARBEJDSPLADSER I DEN PRIVATE SEKTOR INDEN 2020?

Velstanden skabes i den private sektor og væksten i den private sektor kommer hele Danmark til gode.

Men der oprettes for få nye arbejdspladser i den private sektor og produktivitetsvæksten har været svag de sidste 20 år. Velstanden og velfærden, som vi kender den i dag, er derfor udfordret.

Regeringen forventer, at reformer vil øge arbejdsudbuddet frem mod 2020, så der er

mulighed for ca. 150.000 flere jobs i den private sektor. Øget arbejdsudbud bliver kun til velbetalte jobs, hvis erhvervslivet tør investere i at oprette nye arbejdspladser i Danmark med høj produktivitet.

Axcelfuture ser i denne analyse på, hvor et tilstrækkeligt antal private arbejdspladser kan oprettes, så Danmarks høje velstand og velfærd kan bevares.

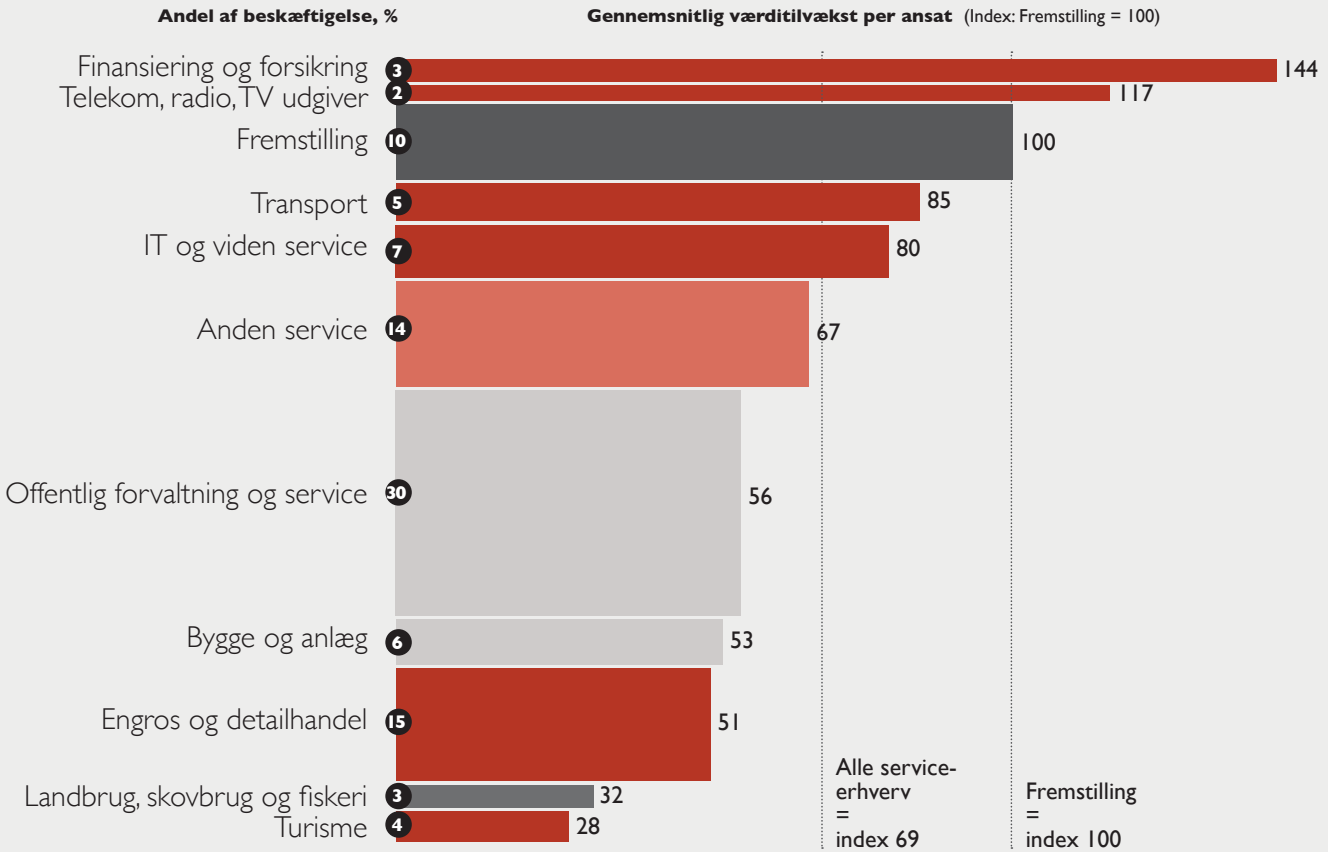
SEKTORFORSKYDNINGER SVÆKKER VELSTAND OG VÆKST

Hvis de historiske sektorforskydninger fortsætter, vil beskæftigelsen søge over i brancher med lav produktivitet (primært inden for service) på bekostning af brancher med høj produktivitet (i både fremstilling og service). Det øger omkostningerne for de øvrige erhverv og svækker velstanden og de fremtidige vækstmuligheder.

Skal der skabes 150.000 private jobs med høj produktivitet (altså velbetalte jobs), kræver det en betydelig indsats:

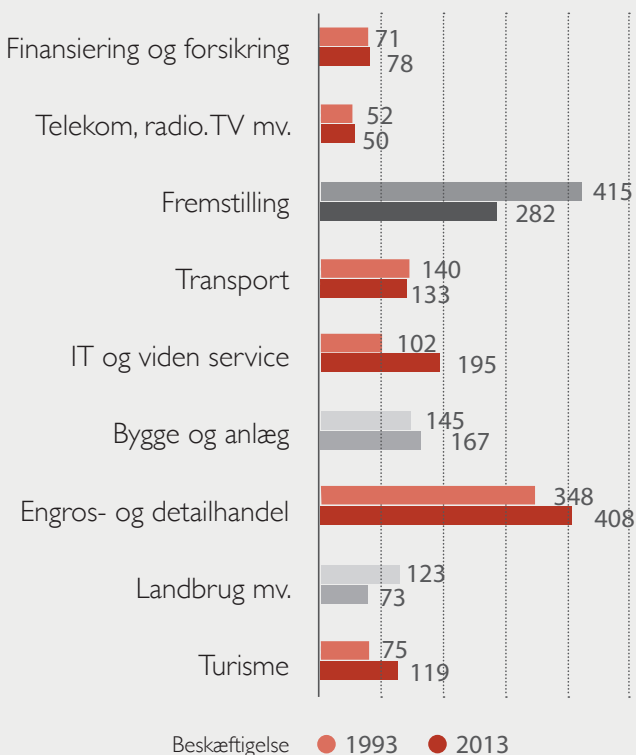
- Større jobskabelse inden for brancher med høj produktivitet
- Produktivitetsstigninger generelt i alle brancher (landbrug, fremstilling, service, og offentlig sektor)

BESKÆFTIGELSE OG VÆRDITILVÆKST I DANMARK 2013: NOGLE FÅ SERVICEERHVERV HAR FORHOLDSVIS HØJ VÆRDITILVÆKST

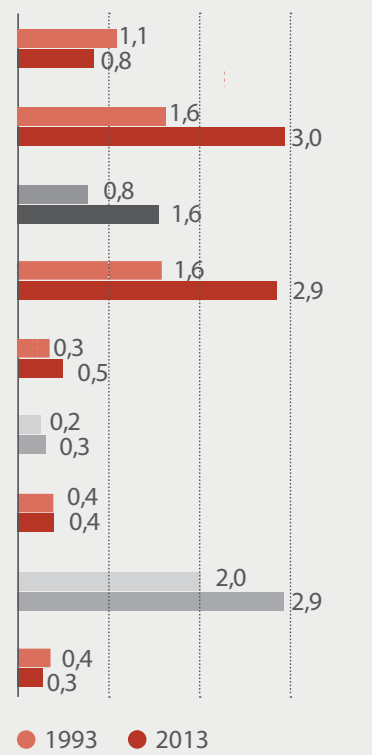
BESKÆFTIGELSEN STIGER MEST I ERHVERV MED LAV VÆRDITILVÆKST

Beskæftigelse 1.000 personer

MENS INVESTERINGER ØGES MEST I ERHVERV MED HØJ VÆRDITILVÆKST

Kapitalapp. per beskæftiget, mio. kr. per ansat

Niels B. Christiansen **DANFOSS**

”Danfoss har ca. 20-25% af sine medarbejdere i Danmark, men kun 2% af vores omsætning her, og det synes jeg egentligt er positivt for Danmark. Vi har kunnet bevare produktionsarbejdspladser fordi mange af vores processer er blevet automatiseret, og dermed er produktiviteten steget enormt. Desværre tror jeg dog kun, at det kan lade sig gøre ved meget avanceret produktion, mens de typiske danske underleverandører med eksempelvis 20 ansatte nok savner skala for at kunne investere tilstrækkeligt i automatisering.

Når vi alligevel lægger produktion ud, sker det af to årsager. For det første er der tilfælde hvor det kan svare sig at producere i Polen eller andre steder. Derudover kan man være nødt til at være tæt på sine markeder og lægge produktion der for eksempelvis at undgå transport. Desuden kan det være nødvendigt at vise imødekommenhed overfor de markeder, der er så venlige at tage godt i mod vores produkter. Her kan partnerskaber og viljen til at lægge produktion i det pågældende land være en betydelig døråbner. Det har været en god strategi i Kina og Mexico eksempelvis.

Frem mod 2020 forventer jeg ikke, at vi i Danmark vil vokse i noget betydeligt omfang hvad nye medarbejdere angår. Der vil nok være en moderat vækst, navnlig indenfor de mere specialiserede funktioner, men de fleste nye jobs vil blive skabt uden for Danmark.

Derfor er det vigtigt, at vi får sikret investeringer i produktionserhvervene, så vi kan bevare og udbygge de højproduktive jobs.

Min store bekymring er, at der er ved at ske en polarisering af virksomhederne i Danmark. De store internationale virksomheder har høj produktivitet og udvikler sig fantastisk. De små går desværre mindre godt og risikerer at blive udkonkurreret. Det kan skabe et fragmenteret Danmark.”

Danfoss er en af Danmarks helt store fremstillingsvirksomheder med en omsætning på ca. 35 mia. kr. og 24.000 ansatte, heraf de 5.500 i Danmark.

Jørgen Tang Jensen **VELUX**

”I VELUX mærker vi tydeligt forandringens vinde. Andelen af højtuddannede stiger i den danske del af vores virksomhed, men desværre har vi måtte tilpasse den danske produktionskapacitet i nedadgående retning. Vi allokerer - med succes rent indtjeningsmæssigt - ressourcerne derhen, hvor afkastet er størst, og det er desværre ikke i Danmark, som tingene ser ud nu.

Vi har haft en årrække hvor de samlede omkostninger ved at drive især produktionsvirksomhed i Danmark, har været for høje og fra et forretningsmæssigt perspektiv, er det meget svært at retfærdiggøre ikke at lægge investeringerne i eksempelvis blot Nordtyskland i stedet for Sønderjylland og dermed spare godt 1/3 af omkostningerne. Når vi så kigger til Østeuropa eller Asien, bliver forskellen bare så meget desto større. Den internationale konkurrence gør, at danske virksomheder er i direkte konkurrence mod eksempelvis østeuropæiske virksomheder, der kan producere billigt og med samme kvalitet. Det er det helt store dilemma for danske virksomheder, og for den sags skyld det danske samfund.

Den negative tendens mod en mindre fremstillingssektor er svært at ændre, da bedre rammevilkår efter min opfattelse først efter nogle år giver udslag i øget

investeringslyst. Jeg kender til flere virksomheder hvor også specialiserede administrative funktioner flyttes til lande med lave omkostningsniveauer. Eksempelvis opererer vi vores globale bogholderi og dele af vores IT succesfuldt fra Indien. Der er ved at opstå et ”momentum” i den generelle udflytning, og hvis det skal ændres, er det nødvendigt, at politikerne arbejder for en langsigtet og konsistent forbedring af rammevilkårene. Ændres rammebetingelserne ikke, vil virksomhederne skulle kompensere med endnu højere lønninger, og en deraf følgende dårligere konkurrenceevne.”

VELUX er Danmarks største vinduesproducent med en omsætning på 11,4 mia.kr.

Peder Tuborgh **ARLA**

”2015 bliver et vanskeligt år for landbruget og fødevarerbranchen. For mejeribrugene tror jeg, at fjernelse af kvoterne i 2015 vil betyde en stigning i mælkemængden i Danmark både i 2015 og frem mod 2018. Dette vil alt andet lige betyde flere jobs indenfor mælkesektoren.”

ARLA er en af verdens største mejeriproducenter med en omsætning på 73,6 mia.kr. og 19.000 ansatte.

Lars Rasmussen **COLOPLAST**

”De seneste år er indtjeningen steget betydeligt i et marked med faldende salgspriser, så der har været tale om omkostningsreduktioner bredt i selskabet.

Vi begyndte for et par år siden at investere i større salgspres og i at komme tættere på kunderne gennem en større digital satsning. Markedsvæksten globalt er ca 5% og vi oplever pt en toplinevækst på 7-10% årligt, hvilket betyder at vi vinder markedsandele. Vi ansætter i disse år mange nye medarbejdere hvert år, og på trods af, at kun ca 2% af salget kommer fra Danmark, så er det formentlig ca 10% af de nyansatte i koncernen som ansættes i Danmark.

Vi har bevaret en kerne på ca. 500 produktionsarbejdspladser i Danmark, fordi det er vigtigt, at nye produkter hurtigt kan sættes i produktion og det sker bedst i tæt samarbejde med udviklingsfunktionen. Når vi er klar til produktion i stor skala, bliver produktionen lagt ud. Baggrunden er, at salgspriserne for den type produkter vi beskæftiger os med, falder med ca 1% pr år, og derfor er der behov for at reducere omkostninger hvor det er muligt.

Det er vigtigt at understrege, at dette ikke er et sort-hvidt billede. Vi ser vækst i antallet af medarbejdere Danmark, fordi vi udvider en lang række funktioner her, som varetager globale opgaver som fx marketing og R&D. Det giver god mening, for der findes et særdeles godt udbud af højt kvalificerede specialister og ledere i Danmark, og gageniveauet i Danmark er meget konkurrencedygtigt for denne type medarbejdere.

Når det er sagt, så ville det være ønskeligt, at det var lettere at tiltrække udenlandske eksperter til Danmark, men her oplever vi, at vores skattniveau er en hindring. Forskerskatteordningen hjælper naturligvis, men problemet er, at ordningen kun løber i en begrænset årrække, hvorefter medarbejderen typisk siger farvel igen.”

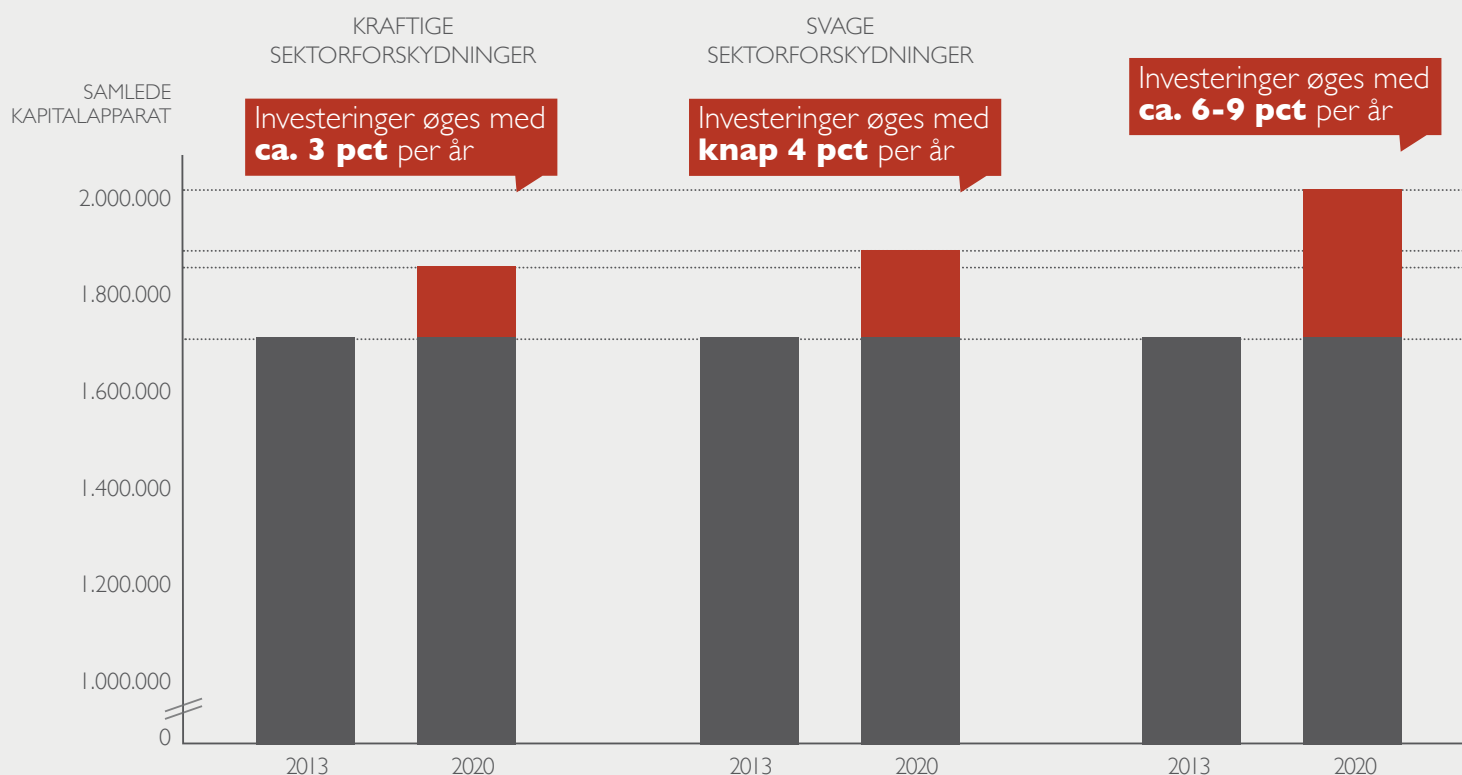

Coloplast er Danmarks største medicovirksomhed og omsætter for ca. 12 mia. kr. årligt med 9.500 medarbejdere, heraf ca 1.500 i DK.

FLERE SCENARIER FREMOVER – AFHÆNGIG AF INTERNATIONAL VÆKST OG EFFEKTEN AF REFORMER

BASISFORLØB med fastholdelse
af nuværende private jobs

VÆKSTSCENARIE med
150.000 flere private jobs

KRAFTIGE SEKTORFORSKYDNINGER

I dette scenarie forudsættes uændret privat beskæftigelse 2014-2020, og at de historiske sektorforskydninger fortsætter med samme kraft som hidtil. I dette scenarie slår regeringens reformlinje ikke tilstrækkeligt igennem, og vi får ikke hjælp af konjunkturerne.

FORTSATTE SEKTORFORSKYDNINGER

I dette scenarie er den private beskæftigelse uændret frem mod 2020, og sektorforskydningerne svækkes langsomt. I dette scenarie slår regeringens reformlinje om øget produktivitet igennem, men Danmark får ikke hjælp af de internationale konjunkturer.

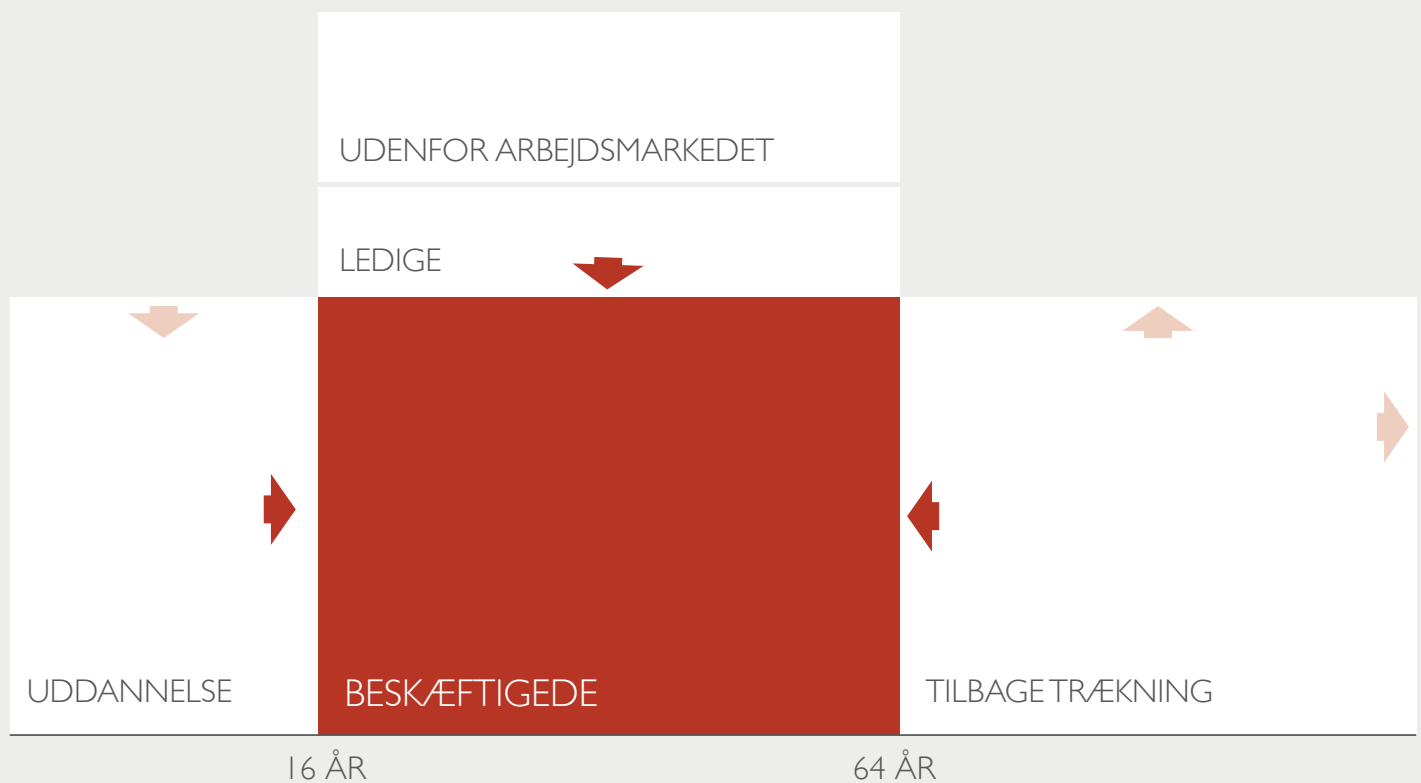
VÆKSTSCENARIET

I dette scenarie øges den private beskæftigelse med 150.000. Dette scenarie forudsætter bedre konjunkturer, og at regeringens reformer slår fuldt igennem.

PRES PÅ FINANSIERINGEN AF VELFÆRDSSAMFUNDET

Velfærdssamfundets finansiering presses af senere indtræden på arbejdsmarkedet, tidligere tilbagetrækning, flere ældre, længere levetid, lave fødselstal, og at en del 16-64 årige er ledige eller udenfor arbejdsstyrken.

Ambitionen om de 150.000 private jobs er affødt af dette historiske pres. Flere beskæftigede i den private sektor og højere produktivitet er et væsentligt element i at lette presset, ellers er der risiko for at velstand og velfærd falder i Danmark.

ANALYSENS TRE HOVEDSPØRGSMÅL

❓ Er der grund til bekymring for jobskabelsen og velfærden, hvis sektorforskydningerne og de lave erhvervsinvesteringer fortsætter?

❗ Ja – hvis de lave erhvervsinvesteringer fortsætter, er det helt sikkert, at vi ikke når at skabe 150.000 nye velbetalte jobs i den private sektor inden 2020. Konsekvensen bliver at velstanden i 2020 bliver ca. 5% lavere, svarende til et velstandstab på ca. 85 mia. kroner.

❓ Sker en stor del af væksten i de nye private jobs i en gruppe af serviceerhverv, hvor der ikke er så stort behov for øget kapitalapparat?

❗ Ja. Det viser sig, at kapitalbehovet er mindre i den del af økonomien, der historisk har været i vækst. Men de brancher, der skal bære den krævede stigning i værditilvækst, er samtidigt relativt investeringskrævende, og der er stadig et investeringsgab på 80-100 mia. kr.

❓ Hvad kræver det af erhvervsinvesteringer, hvis der skal oprettes 150.000 nye private arbejdspladser i Danmark, og vi samtidig opnår en tilstrækkelig høj produktivitetsvækst?

❗ Vores (og Finansministeriets) beregninger viser, at erhvervsinvesteringerne skal vokse med 6-9 procent om året, hvilket er et betydeligt højere tempo, end det sker nu.

FORANDRINGER I DET REGIONALE DANMARKSKORT

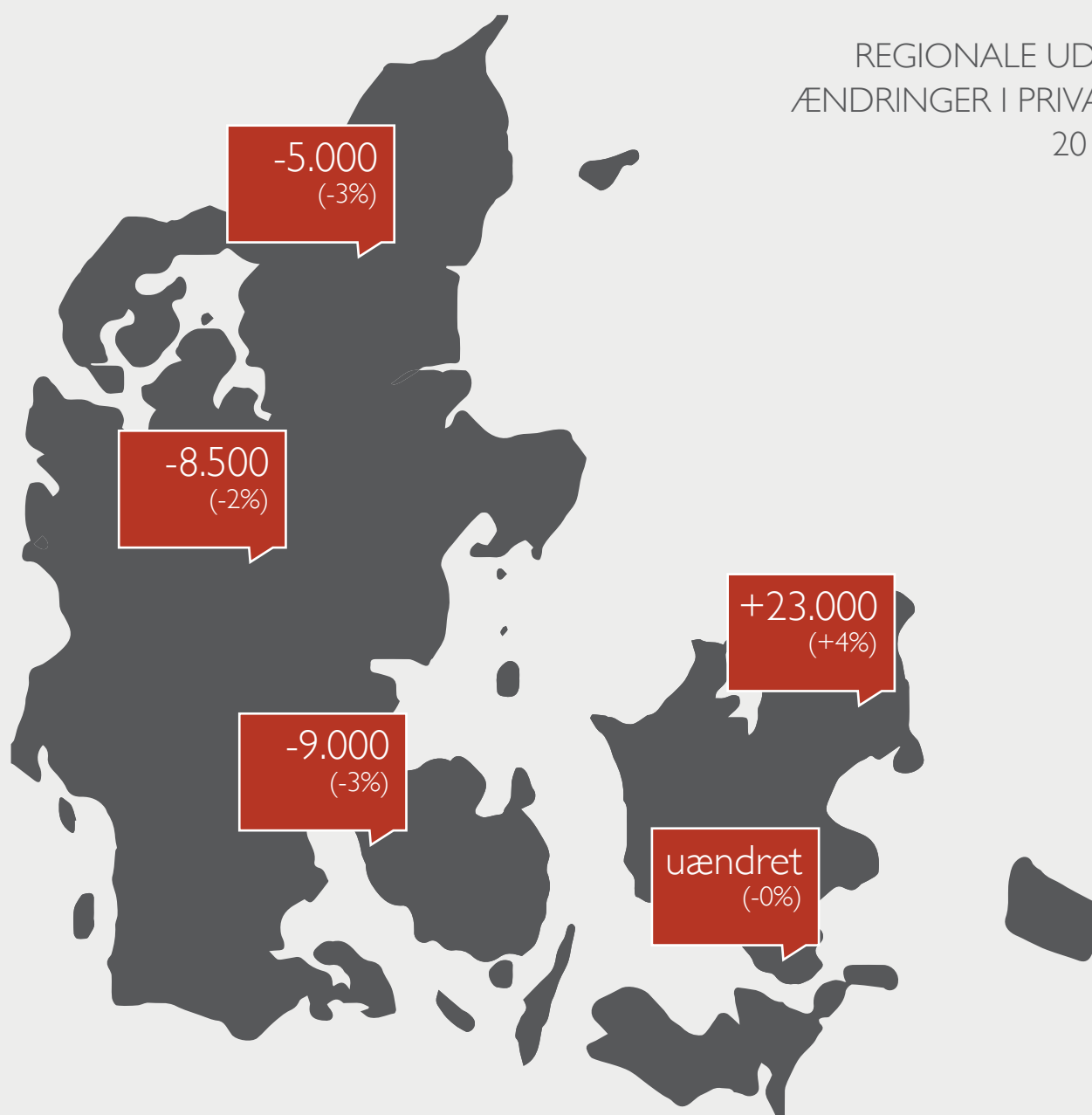
Historisk har fremstillingsjobs fyldt mere i de vstdanske regioner, og det er derfor også her, at man har set det største jobtab. Region Syddanmark og Region Midtjylland har således begge mistet 25.000 fremstillingsjobs siden 2008.

Ser vi fremad er det især Syddanmark og Midtjylland, der vil blive hårdt ramt, hvis udviklingen fortsætter som hidtil. De vil til sammen miste 50.000 fremstillingsjobs inden

2020, hvis ikke konjunkturerne ændrer sig og effekten af regeringens reformer slår igennem. Den største procentvise nedgang ventes dog i region Sjælland, som står til at miste 11.000 fremstillingsjobs frem mod 2020.

Ser vi samlet set på de fem regioner, vil det give større nedgang i de regioner, der er mest afhængige af landbrug og industri. Beskæftigelsen i bygge-anlæg, forsyning, råstofudvinding og offentlig sektor er antaget uændret.

REGIONALE UDSIGTER ÆNDRINGER I PRIVATE JOB 2012-2020

Ole Andersen **DANSKE BANK**

”I den finansielle sektor er der en svag nedadgående trend i beskæftigelsen, som i høj grad skyldes digitalisering. Digitalisering medfører udover en mere effektiv bank, nye og bedre kundeoplevelser med mindre kompleksitet. Baggrunden for den store produktivitetstigning vi har set i sektoren, er således ikke en reduktion i service- eller rådgivningsniveauet, men derimod en effektivisering – ikke mindst i administrationen. Så selv om vi har høj værditilvækst, tror jeg desværre ikke, vi kommer til at se flere ansatte i den finansielle sektor i Danmark – snarere tværtimod.

I de senere år har vi lagt en del opgaver ud til andre lande, og det vil vi fortsat gøre, når det kan svare sig. Når det er sagt kan vi klart se en værdi i, at opgaverne ikke løses alt for langt væk fra Danmark og derfor har vi også stort fokus på vores shared service center i Lithauen. Det tror vi giver rigtig god mening.

Der er ét enkelt område jeg vil pege på, at Danmark kunne udvikle en egentlig styrkeposition og det er kapitalforvaltning, hvor vi både har finansielle og IT-baserede kompetencer. København er allerede i dag Norden kapitalforvaltningshovedstad og flere

Kjeld Johannesen **DANISH CROWN**

”Slagteribranchen er ekstremt eksportorienteret. Vi eksporterer til det europæiske marked og til det globale marked, og det betyder, at vi i højere grad er underlagt globale udsving i markedspriser. Det giver os også muligheder, men vi er presset af lønomkostningerne i Danmark.

Slagteriarbejderne i Tyskland får en langt lavere løn end vore medarbejdere i Danmark, men efter skat og korrektion for Danmarks høje omkostningsniveau er forskellen ikke længere så stor. Med andre ord; de store lønforskellemellem Danmark og Tyskland svækker vores konkurrencekraft uden at det giver vore medarbejdere en tilsvarende højere velstand. Problemet er i høj grad det danske skattesystem, som efter min opfattelse straffer de lavtlønnede. Danish Crowns globale afsætningsplatform og vores høje automatiseringsgrad på slagterierne, hvor vi blandt andet bruger robotter, giver os mulighed for at betale op til det dobbelte af lønningerne i Tyskland.

Problemet er, at vi betaler 2½ gange så meget i løn i Danmark.

Et andet problem er rammevilkår for slagtesvineproduktion. Vi har en

DANISH CROWN omsætter for ca. 58 mia. kr og beskæftiger ca. 26.000 ansatte

DANSKE BANK er Danmarks største bank med ca. 18.800 ansatte heraf ca. 11.000 i Danmark

danske aktører gør det rigtig godt. Med lidt mere fokus på dette område, kunne vi udvikle os til et Nordeuropæisk center på området. Men det kræver naturligvis, at vi kan tiltrække og fastholde de rigtige medarbejdere. Vores skattesystem er i nogen grad eksporthindrende og kræver derudover tilpasning for at kunne tiltrække de rigtige kandidater, men det er klart, at forskerordningen gør, at vi til en hvis grad er konkurrencedygtige på personskatteområdet.”

meget stor produktion af smågrise i Danmark, og de kunne lige så godt blive opfedet og slagtet i Danmark, for Danish Crown betaler samme pris for slagtesvinet, som de tyske slagterier gør. Problemet er bare, at det koster mellem 30 og 60 kr. mere at opfede svin i Danmark og derfor eksporteres smågrisene til svineproducenter i lande med bedre rammevilkår. Og faldende svineproduktion giver naturligvis færre jobs på slagterierne.

Når jeg ser frem, tror jeg dog ikke, at der bliver lagt mange flere jobs ud, for vi er helt inde ved kernen af, hvad der er nødvendigt for at kunne opretholde kritisk masse. Derfor tror jeg også, at beskæftigelsen i vores erhverv vil ligge nogenlunde stabilt fremover.

Vi mener, at det er en styrke for Danmark at vi eksporterer 90% af vores produktion og derved skaffer valuta til landet. Husk på, at hovedparten af produktionsfaktorerne er foder, som vokser op af den danske muld. Så når Danmark eksporterer svinekød for 31 mia. kr. – så har vi kun importeret foder m.v. for 10 mia. kr. Herved har vi tjent 21 mia. valutakroner hjem til Danmark. Uden valutaintjening er der ikke råd til at importere personbiler eller købe rejser til udlandet. Det er en god måde at udnytte vores ressourcer på.

Den væsentligste barriere for at investere i flere danske arbejdspladser er det danske løn- og omkostningsniveau. Hvis omkostningsniveauet blev tilpasset, kunne lønnen tilsvarende blive konkurrencedygtig. Så ville investeringerne stige, og vi kunne beskæftige flere af de lønmodtagere, der i dag har svært ved at få en fast tilknytning til arbejdsmarkedet. Det jo sådan en udvikling, der i sidste ende giver økonomisk vækst og højere velfærd.”

HVAD PÅVIRKER BRANCHEFORSKYDNINGER FREMOMER?

Ændringer i efterspørgslen driver sektorforskydningerne, men handel, globalisering og teknologisk udvikling påvirker også sektorforskydningernes tempo. Arbejdsmarkedspolitikken og uddannelsespolitikken påvirker evnen til at omstille sig til nye vilkår.

Forbedringer af lønkonkurrenceevnen siden 2008 og lempelser af erhvervsbeskatningen vil bidrage til at dæmpe nedgangen i fremstillingsjobs, men spørgsmålet er, om det rækker. Mange fremstillingsvirksomheder har de sid-

ste 10-15 år udflyttet arbejdspladser til både Østeuropa og andre lande med lav løn uden at miste væsentlige produktivitetsfordele. Incitamentet til at investere i nye arbejdspladser i Danmark svækkes af overbeskatning af aktiv erhvervsindkomst, og det stiller Danmark svagere i forhold til fremtidens vækstlag. For at standse tabet af fremstillingsjobs og ugunstige sektorforskydninger kræver det desuden, som vist af Produktivitetskommissionen, at produktiviteten i servicesektoren og den offentlige sektor øges.

HVILKE TILTAG SKABER BEDRE RAMMEVILKÅR FOR DEN PRIVATE SEKTOR?

